

paa, at Amtsraadet har kunnet negte Approbation paa et Sogneraad's enstemmige Beslutning, der gif ud paa at give Bidrag til en oprettet Friskole, skjøndt denne Friskole havde viist sig at være istand til i den Grad at formindste Børnenes Antal i Almueskolen, at selv Ministeriet havde kunnet gaa til at give Kommunen fri for et tidligere Paalæg, saavidt jeg erindrer om forsøgede Lærerkrafter ved Kommunens offentlige Skole. Skjøndt altsaa Friskolen bestod og af Sogneraadet var anerkjendt som en nyttig og god Anstalt, der i Virkeligheden sparede Kommunen mange Penge, maatte den dog ikke bruge nogle af disse Penge til at opretholde denne fri Anstalt, det skulde negtes. Dette gaar ikke an lige overfor Kommunerne. Skulle vi faae Belsignelse ud af Reformerne paa vort Skolevæsen, maa der gives ganske andre Rettigheder, men Alle skulle have et bestemt Ansvar og bestemte Forpligtelser. Denne Betingelse stiller jo ogsaa Grundloven, at Staten skal have Tilsyn med Ordningen af vort kommunale Skolevæsen, men det maa dog have den fornødne Bævogelighed. Saa kommer jeg til Skolelæreren eller de Lærere, der ere ansatte offentlig. Man taler om Skolepengesystemet og truer Statskolen med Konkurrence fra Friskolen. Vel, lad dem konkurrere. Statskolelæreren har ikke uvæsentlige Fortrin, skjøndt ogsaa han har sine Ulemper, og navnlig hvis han skal forestaa en Skrabssammenstole for alle de Børn, der ere gaaet i Friskolen og ingen Begne ere komne der. Det er jo et Spørgsmaal, der fortjener Overveielse, om Friskolen under alle Betingelser skal have Rettigheder, selv naar den viser Skjødesløshed i Undervisningen af de Børn, der ere den betroede. Statskolelæreren trues jo i sin Embedsgjerning; er han dygtig, kan han konkurrere, er han ikke dygtig, er det rimeligt, at Børnene komme fra ham, men han maa da ogsaa i sin Maade at være paa i sin Skole, i den Maade, han vælger for at føre sine Børn frem, have en lignende Frihed som Friskolelæreren. Naar da Kommunen giver ham Apparater, bliver enig med ham om Timeplan og Sag og saa siger: Vær saa god, tag Du nu fat, og naar han da fører sine Børn frem til det Maal, der er sat for denne Plan, saa har Kommunen ikke med hans Methode at gjøre. Vil man ikke have Statskolen med denne Frihed ved Siden af Friskolen, saa er det ubilligt at sætte den under en saadan Konkurrence. Men dette udelukker ikke, at der ved en Behandling af dette Forslag endda kan komme saare meget Nyttigt og Godt ud. Jeg har altsaa nu nævnt enkelte Hovedpunkter, og jeg tror, at med Hensyn til flere af dem er der i Virkeligheden ikke den Forskjel mellem vore Anstuelser, naar vi rigtig komme til at forhandle, som man maaste vil tro. Jeg vil derfor lykønske de Herrer, som have talt før mig og have talt nidkjært for Sagen, til at de i nærværende Samling kunne blive istand til at forne deres An-

stuelser om denne Sag i Endringsforslag, saa at de kunne blive diskuterede under en bestemt Form og bragte til Afstemning i en saadan bestemt Form, thi det har langt mere Hold, end naar vi blot skulle indskrænke os til en første Behandling og til almindelige Udtalelser og Betragtninger af samme Art, som vi pleie at holde dem paa vore Stats- og Friskolemøder.

B. Holm: Ja, det ærede Medlems Slutningsbemærkning er egentlig Anledning til, at jeg har begjært Ordet (Munterhed), ja, det er dog i hvert Fald det, der udtales deri, der har bevirket det, skjøndt jeg naturligvis ikke, da jeg begjærede Ordet, kunde vide, hvormed det ærede Medlem vilde slutte. Jeg har nemlig ikke talt før, uagtet vi have haft Skolelove til Forhandling adskillige Gange her i Thinget; men jeg gaar ud fra, at man, efter hvad jeg kan skjønne, sandsynligvis ikke denne Gang vil indskrænke sig til alene at strides om Begreberne Friskole eller Statskole, men at man denne Gang vil søge saa vidt muligt at forene sine Tanker i Endringsforslag. Jeg er dog noget i Tvivl om, hvorvidt man med det Grundlag, der foreligger, egentlig vil være istand til at give sine Tanker en saadan Form; thi lige saa vist som Skolespørgsmaalet omfattes rundt om i Landet med stor Interesse, ligesaa vist vil det Forslag, som er fremsat her af Ministeren — jeg tror næsten, jeg tør sige — overalt i hele Landet, blive modtaget med Utilfredshed (Stemmer: Nei!). De Herrer sige: „Nei“, men de ville vel nok tillade mig at begrunde det, jeg har sagt. Man maa nemlig erindre, at vor nuværende Ordning ikke bliver gennemført efter Lovens Strengthed. Der er næsten ikke en eneste Kommune i Danmark, hvor man ngsigtig følger Lovene, man ordner Forholdene imellem hinanden indbyrdes paa mange Steder, og derfor har man det Tilfælde ret ofte, at der er to Kommuner ved Siden af hinanden, hvor Skoleordningen i den ene aldeles ikke ligner den anden; ja, man har endogsaa Steder, som jeg kan paavise, hvor man aldrig har mulktret endnu, og ved Spørgsmaalet om, hvorfor man ikke har mulktret, har man der faaet baade Biskoppens og Provstens Tilslutning til Undladelsen deraf, fordi disse Skoler netop vare de, som vare de bedste i Amtet. Deraf vil man kunne se, at den nuværende Skoleordning af 1814 i Praxis er ved at følge den Retning, som Folket ønsker; men ser jeg nu hen til, hvad det foreliggende Skolelovsforslag sigter hen til, kan jeg ikke se rettere, end at det snarere stærker Loven af 1814, end gaar i den Retning, som man allerede er begyndt paa at gaa paa de allerfleste Steder rundt om i Landet. Det er det, jeg siger vil blive modtaget med Utilfredshed. Man maa nemlig se aldeles upartist paa Forslaget, naar man skal komme til at dømme, om der i dette Lovforslag